

Evaluatieplan
Europees Fonds voor de Meest Behoeftigen
2014-2020

Definitief, 22 november 2016

Agentschap SZW

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1 Doelen, reikwijdte en coördinatie 4

1.1 *Doelen 4*

1.2 *Reikwijdte 4*

2 Evaluatiekader 5

2.1 *Beschrijving van het evaluatieproces 5*

2.2 *Evaluatie expertise 6*

2.3 *Communiceren van de uitkomsten van evaluaties 6*

2.4 *Tijdsschema 7*

2.5 *Budget 7*

2.6 *Kwaliteitsmanagement 8*

3 Geplande evaluaties 9

3.1 *Mid-term evaluatie 9*

3.2 *Jaarevaluatie 9*

3.3 *Belangrijkste vraagstelling per evaluatieonderzoek. 10*

3.4 *Beschikbaarheid van data 10*

Inleiding

Het Evaluatieplan EFMB 2014-2020 beschrijft de plannen die de Nederlandse Management Autoriteit (MA), het Agentschap SZW, heeft inzake monitoring en evaluatie van het Operationeel Programma (OP) in de huidige programmaperiode van het Europees Fonds voor de Meest Behoeftigen (EFMB)¹. Het plan voldoet aan de Verordeningen van de Europese Commissie. Het is opgezet naar de *guidelines* van de Europese Commissie.

Dit evaluatieplan is opgebouwd uit de volgende onderdelen: doelen, reikwijdte en coördinatie (hoofdstuk 2), het evaluatiekader (hoofdstuk 3) en een omschrijving van de geplande evaluaties (hoofdstuk 4).

Het Evaluatieplan EFMB 2014-2020 is op 22 november 2016 goedgekeurd door het Comité van toezicht EFMB 2014-2020.

¹ EFMB Operationeel Programma 2014-2020, NL, CCI 2014NL05FSOP001.

1 Doelen, reikwijdte en coördinatie

1.1 Doelen

Dit evaluatieplan richt zich op het evaluatieprogramma voor het EFMB 2014-2020. Het evaluatieplan heeft tot doel:

- op een systematische manier inzicht te krijgen in de effectiviteit van het EFMB;
- het evalueren van de doelstellingen, neergelegd in het OP 2014-2020, te waarborgen;
- de richtlijnen conform de Europese Verordening² en de subsidieregeling EFMB 2015-2023³ uit te voeren. De richtlijnen voorzien in het verrichten van evaluaties om de kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering van het programma te verbeteren en de voortgang, doeltreffendheid, de doelmatigheid en het effect van de ondersteunde concrete acties ervan te beoordelen.

Een strategische planning van de uit te voeren evaluaties zal bijdragen aan:

1. doeltreffender en efficiënter gebruik van EFMB middelen binnen het OP;
2. het leereffect en een beter inzicht in de werking en de effectiviteit van de gebruikte instrumenten;
3. waar wenselijk, een effectieve bijsturing van het OP.

1.1.2 Begrippenkader

Onder de begrippen doeltreffendheid, doelmatigheid en effect wordt het volgende verstaan:
Doelmatigheid (efficiency): de doelmatigheid betreft de relatie tussen de effecten en de kosten van de concreet ondersteunde acties. Daarnaast betreft dit ook de doelmatigheid van de bedrijfsvoering: zoveel mogelijk output tegen zo min mogelijk input.
Doeltreffendheid (effectiviteit): het verwezenlijken van de doelstellingen. De effectiviteit wordt geëvalueerd door het vergelijken van wat is verkregen met wat is gepland. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen outputs (directe uitkomsten/producten van de projecten) en de resultaten (bijdrage aan doelstellingen).
Effect (impact): het voordeel (of nadeel) die directe deelnemers verkrijgen op het einde van hun deelname aan een interventie of na afronding van een project.

1.2 Reikwijdte

Het Nederlandse programma van het Europees Fonds voor de Meest Behoeftigen loopt van 2014 tot en met 2020, met een uitlooptijd van het project(en) tot eind 2023. De ex-post evaluatie moet vervolgens uiterlijk 31 december 2024 zijn afgerond. Dit evaluatieplan heeft betrekking op deze gehele periode.

De basis voor het evaluatieplan is het OP EFMB 2014-2020, en de daarin opgenomen resultaatgebieden.

Het evaluatieplan omvat alle EFMB-evaluaties die worden uitgevoerd onder beheer van het Agentschap SZW, de verantwoordelijke MA voor de uitvoering. Aanverwante evaluatieonderzoeken hierbuiten maken geen onderdeel uit van dit evaluatieplan. Daar waar verbinding wordt gezocht met andere onderzoeken wordt dit wel zo mogelijk benoemd in dit evaluatieplan.

² Verordening (EU) Nr. 223/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015, artikelen 15 tot 18.

³ Subsidieregeling EFMB 2015-2023, [Stcrt. 2014, 33574](#)

2 Evaluatiekader

2.1 Beschrijving van het evaluatieproces

Tijdens de programmaperiode voert de MA de programma-evaluaties uit op basis van een evaluatieplan. Het Agentschap SZW werkt nauw samen met de beleidsdirectie Participatie en Decentrale Voorzieningen (PDV). Het voortouw voor het opstellen van de startnotitie kan zowel door PDV als door het Agentschap worden genomen. PDV is verantwoordelijk voor de beleidsmatige invulling van de evaluatieopzet en levert de voorzitter van de begeleidingscommissie. Het Agentschap SZW is o.a. verantwoordelijk voor het opstellen van het evaluatieplan, (het aanbesteden van) de evaluatieonderzoeken, het secretariaat van de begeleidingscommissie en het deelnemen aan het EU-evaluatienetwerk.

Elk evaluatieonderzoek vindt plaats in drie fases:

- *Vorbereidende fase*
 - Opstellen van een startnotitie met opdrachtformulering
 - Opstellen van een bestek inclusief gunningscriteria
 - Offertebeoordeling door selectiecommissie: Per evaluatieonderzoek wordt een selectiecommissie benoemd bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken beleidsdirectie van het ministerie van SZW en het Agentschap SZW. De leden van de selectiecommissie worden geselecteerd op basis van hun betrokkenheid bij het EFMB-programma 2014-2020 en hun deskundigheid. De benoeming geschiedt na instemming van de opdrachtgevende beleidsdirectie.
 - Contracteren van een externe evaluator
- *Uitvoeringsfase*
 - Startbijeenkomst met begeleidingscommissie met een uiteenzetting van het onderzoek en nadere werkafspraken: Per evaluatieonderzoek wordt een begeleidingscommissie benoemd bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken (beleids)directie(s) van het ministerie van SZW, het Agentschap SZW en de maatschappelijke instellingen. De benoeming geschiedt na instemming van de opdrachtgevende beleidsdirectie. Voorzitter van de begeleidingscommissie is de opdrachtgevende beleidsdirectie, secretaris is een adviseur Kennis en Onderzoek van het Agentschap SZW.
 - (Indien van toepassing) bespreken vragenlijsten met begeleidingscommissie
 - Tussentijds vindt periodiek afstemming plaats tussen de (externe) evaluatieonderzoeker en het Agentschap SZW.
 - Tussentijds informeren van begeleidingscommissie over de voortgang door het Agentschap SZW.
 - Begeleidingscommissie fungeert als klankbord voor het Agentschap SZW en de externe evaluator.
- *Opleveringsfase*
 - Bespreking concept-rapportage met begeleidingscommissie
 - Definitieve rapportage
 - Vervolgplan opstellen en uitvoeren o.b.v. aanbevelingen en uitkomsten

Alle rapportages in het kader van de evaluatie worden door het Comité van toezicht beoordeeld en ter informatie aan de EC aangeboden. Het Comité van toezicht kan aanbevelingen voor de uitvoering en de evaluatie van het programma doen aan het Agentschap SZW.

2.2 Evaluatie expertise

De coördinatie en de evaluatie expertise is binnen het Agentschap SZW bestendig. Afhankelijk van de activiteiten zijn één of twee (senior) adviseurs Kennis en Onderzoek benoemt voor de werkzaamheden. Beide adviseurs werken nauw samen met experts van de beleidsdirecties en de Chief Science Officer van het Ministerie van SZW.

De evaluaties worden uitgevoerd door deskundigen die functioneel onafhankelijk zijn van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het OP, conform artikel 15.2 van de Verordening (EU) NR. 223/2014. Hiermee wordt de onafhankelijkheid van het onderzoek zoveel mogelijk geborgd.

Bij extern belegde evaluatieonderzoeken boven de aanbestedingsgrens worden de Europese aanbestedingsregels in acht genomen. Extern uitgevoerde evaluatieonderzoeken onder de aanbestedingsgrens worden uitgezet in een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking. Dit betekent dat het Agentschap SZW (dan wel de Haagse Inkoop Samenwerking (HIS)) aan minimaal drie externe bureaus vraagt om een offerte met een uitgebreid onderzoekplan in te dienen. Bij de aanbesteding wordt in ieder geval gelet op de volgende criteria:

- visie en analyse op de onderzoeksaanpak, inclusief de aansluiting tussen het betreffende thema en het nationaal beleid;
- methodologische ervaring met evaluatieonderzoek;
- inhoudelijke ervaring binnen het bereik van de relevante prioriteiten;
- kennis van het EFMB;
- kennis van het beleidsveld;
- prijs respectievelijk prijs-kwaliteit verhouding.

Bij aanvang van de programmaperiode 2014-2020 is het vooruitzicht dat gedurende de Programmaperiode voldoende bureaus voldoen aan de voorwaarden die hierboven zijn genoemd.

De onderzoekskennis bij het Agentschap SZW dan wel de betrokken beleidsdirecties wordt o.a. gewaarborgd door deelname aan de door de EC of lidstaten georganiseerde seminars op dit terrein en door het volgen van trainingen en kennisbijeenkomsten georganiseerd binnen het ministerie van SZW.

2.3 Communiceren van de uitkomsten van evaluaties

De evaluaties zijn een belangrijk middel om de laten zien wat met het EFMB-programma bereikt wordt. Voorafgaand aan de oplevering van elk (definitief) evaluatieonderzoek stelt het Agentschap een overzicht van de te maken communicatieacties op. Bij het communiceren van de uitkomsten en resultaten van de evaluaties wordt in elk geval gebruik gemaakt van de onderstaande communicatiemiddelen:

- *Website Agentschap SZW*
Het Agentschap SZW plaatst de resultaten van evaluaties op haar website.
- *Rapportages aan de Tweede Kamer en EC*
Over de evaluatieonderzoeken wordt gerapporteerd aan de EC conform de Verordening (EU Nr. 223/2014). De resultaten uit de onderzoeken worden verwerkt in de periodieke voortgangsbrieven aan de Tweede Kamer. (Eind)rapportages worden aan de EC verstrekt via SFC⁴.

⁴ SFC betreft het systeem van elektronische gegevensuitwisseling van de EC.

- *Communicatie met de aanvrager*
De begunstigde van de subsidie wordt op de hoogte gebracht van de uitkomsten van de evaluaties. De verdere uitwerking hiervan gebeurt in afstemming met de aanvrager.
- *Toezending aan de Europese Commissie*
Ter bevordering van de kennisdeling binnen de EC wordt in beginsel elk evaluatieonderzoek beschikbaar gesteld aan de Europese Commissie en deze wordt voorzien van een Engelse samenvatting.

Naast de bovenstaande extern-gerichte communicatiemiddelen, communiceert het Agentschap SZW uiteraard ook intern over de uitkomsten van evaluaties en het geeft het zoveel mogelijk gevolg aan de gemaakte aanbevelingen door de evaluator.

De uitkomsten van evaluaties worden via de gangbare interne communicatiekanalen gedeeld, zoals via het werkoverleg van het bij de uitvoering betrokken team, infoshops tijdens afdelingsoverleggen en via het eigen intranet.

Na elk evaluatieonderzoek waar aanbevelingen naar voren zijn gekomen, worden deze opgenomen in een vervolgplan en binnen het MT van het Agentschap SZW besproken. Afhankelijk van het soort aanbeveling (beleidsmatig dan wel uitvoeringstechnisch) wordt het vervolg bepaald. Aanbevelingen die leiden tot verbetervoorstellen worden onder leiding van de verantwoordelijk manager binnen het Agentschap SZW (uitvoeringspunten) dan wel de verantwoordelijke beleidsdirectie (beleidsmatige punten) opgepakt en geïmplementeerd.

2.4 Tijdsschema

In bijlage 1 staan alle evaluaties weergegeven die door het Agentschap SZW worden uitgevoerd, inclusief het beoogde jaar van oplevering. Deze planning is als volgt:

Tabel 1: overzicht geplande evaluaties 2015-2023

Evaluatie	Jaar
Mid-term evaluatie	
• tussenevaluatie	2017
• eindevaluatie	2018
• horizontale thema's	2018
Jaarevaluatie naar positieve bijdrage specifieke doelstellingen OP	Vanaf 4 jaar na aanvang, jaren 2020, 2021, 2022, 2023

De drie onderdelen van de mid-term evaluatie worden geïntegreerd in één evaluatieonderzoek met twee rapportages. Het onderzoek naar de horizontale thema's maken deel uit van de eindrapportage.

Ten behoeve van de jaarlijkse monitoring en verantwoording via de Voortgangsverslagen (de *Annual Implementation Reports (AIR)*) en als input voor de evaluaties zorgt het Agentschap SZW voor het produceren en verzamelen van de vereiste gegevens, waaronder de gegevens over de gemeenschappelijke- en programmaspecifieke indicatoren.

2.5 Budget

Het ministerie van SZW stelt, via de opdrachtgevende beleidsdirectie, jaarlijks voldoende budget beschikbaar voor de uitvoering van het benodigde evaluatieonderzoek. Dit wordt jaarlijks vastgelegd en begroot in de offerte van het Agentschap SZW aan de opdrachtgevende beleidsdirectie Participatie en Decentrale Voorzieningen.

2.6 Kwaliteitsmanagement

De kwaliteit van de uit te voeren evaluaties wordt op de volgende manieren gegarandeerd:

1. door waar mogelijk gebruik te maken van data afkomstig van het CBS. Deze data voldoen aan het systeem van kwaliteitszorg van het CBS, dat gebaseerd is op de hoogste internationale normen;
2. door intensieve controle op de gegevens van deelnemers (op basis van BSN) op validiteit en dubbelingen. Deze controles worden uitgevoerd door de aanvrager, het Agentschap SZW en het CBS;
3. door de wijze van opdrachtverlening aan externe evaluatoren, zoals beschreven is in paragraaf 2.1 en 2.2. De criteria die daar zijn gepresenteerd waarborgen een goede kwaliteit van de evaluaties;
4. door de uit te voeren evaluaties te laten begeleiden door een Begeleidingscommissie met betrokken partners;
5. door het controlesysteem binnen het Agentschap SZW en afstemming hierover met de Audit Autoriteit .

3 Geplande evaluaties

Voor het EFMB programma 2014-2020 voert Nederland twee soorten evaluaties uit:

1. mid-term evaluatie
2. jaarevaluatie

Dit hoofdstuk gaat nader in op de evaluaties, inclusief de bijzonderheden per thema, de opzet en de methoden.

3.1 Mid-term evaluatie

In 2017 en 2018 wordt een mid-term evaluatie verricht naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de impact⁵. De mid-term evaluatie bestaat uit een tussenevaluatie en een eindevaluatie.

De tussenevaluatie richt zich op de eerste twee jaren van de uitvoering van het project. De tussenevaluatie heeft als doel om een beoordeling te geven van de uitvoering van het project op basis van de te behalen doelstellingen van het Operationeel Plan.⁶

De eindevaluatie is een volledige beantwoording van de probleemstelling; In welke mate is de verstrekking van EFMB-middelen doelmatig, doeltreffend, en wat is het effect van de ondersteunde concrete acties, op basis van het gestelde in het Operationeel Programma 2014-2020. Onderdeel van de eindevaluatie is een beknopte evaluatie naar de bijdrage van het EFMB aan het bevorderen van gelijke kansen, non-discriminatie en gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

De mid-term evaluatie wordt uitgevoerd via de methode van de *theorie gestuurde effectevaluatie*. Een theorie gestuurde effectevaluatie biedt de mogelijkheid om de beleidstheorie achter een OP 'af te pellen' en op die manier de bijdragen van de verschillende componenten aan het bereiken van resultaten te bepalen. Deze methode volgt elke stap van de interventielogica om veranderingsmechanismen te identificeren en daarmee de vraag te beantwoorden waarom en hoe een interventie werkt. De aanname daarvoor is dat elke actie is gebaseerd op een zogenaamde *theory of change*. Dit is een samenstel van veronderstellingen over welke verandering het OP teweeg moet brengen en welk effect dit moet opleveren. De kern van op theorie gebaseerde effectevaluatie is vervolgens dat alle (impliciete en expliciete) onderdelen van de *theory of change* in het OP worden getoetst op hun geldigheid in de praktijk.

Deze methode maakt het mogelijk om in een redelijk vroeg stadium het effect te bepalen. Het is bovendien de evaluatiemethode die een groot leereffect kan genereren, juist doordat het echt 'in het programma' kijkt. Het onderzoeksprogramma bevat een combinatie van kwantitatief onderzoek en kwalitatief onderzoek. Het kwantitatief gedeelte bestaat doorgaans uit een analyse van de beschikbare data. Het kwalitatieve gedeelte bestaat uit onderzoek met behulp van methoden zoals vragenlijsten, diepte-interviews, de interventielogica en het beschrijven van *good practices*.

3.2 Jaarevaluatie

Vanaf vier jaar na aanvang, in de jaren 2020, 2021, 2022 en 2023 wordt een jaarlijkse evaluatie uitgevoerd naar de positieve bijdrage van de specifieke doelstellingen uit het OP⁷. Deze evaluaties worden zo gepland dat deze aansluiten bij de oplevering van de jaarlijkse Voortgangsrapportage.

⁵ Conform artikel 19, lid 1 & 3 Subsidieregeling EFMB 2015-2023 en de Europese Verordening 223/2014 Artikel 17 lid 5.

⁶ Zie hiervoor Artikel 21 lid e Subsidieregeling EFMB 2015-2023.

⁷ Conform artikel 19, lid 2 Subsidieregeling EFMB 2015-2023

De onderzoeksmethode van de jaarevaluaties bestaat uit een combinatie van een kwantitatieve analyse en kwalitatieve analyse. De omvang van deze evaluaties is beperkt, aansluitend op de proportionaliteit van het Nederlandse EFMB.

3.3 Belangrijkste vraagstelling per evaluatieonderzoek.

Elk evaluatieonderzoek begint met het opstellen van een startnotitie. Deze startnotitie omvat in elk geval een korte duiding van het beleidsterrein, informatie over de subsidieregeling, de probleemstelling en de belangrijkste onderzoeksvragen.

Hieronder volgt een limitatief overzicht van de belangrijkste onderzoeksvragen voor de verschillende evaluatieonderzoeken. De onderzoeksvraag en de deelvragen kunnen per onderzoek verschillen. Zo is de mid-term evaluatie uitgebreider dan de jaarevaluaties.

De hoofdvraag voor elk onderzoek is gebaseerd op de vraag: *“In welke mate is de verstrekking van EFMB-middelen doelmatig, doeltreffend, en wat is het effect van de ondersteunde concrete acties, op basis van het gestelde in het OP 2014-2020?”.*

Mogelijke deelvragen voor onderzoek zijn:

- Wat zijn de concreet ondersteunde acties die gefinancierd worden met de EFMB subsidie?
- Wie zijn betrokken partners en hoe is de samenwerking met deze partners?
- Hoe is de subsidieontvangende partij tot de keuze van activiteiten gekomen?
- In welke mate sluit de daadwerkelijke uitvoering van het project aan bij het plan van aanpak (o.a. opzet, uitvoering en verwachte resultaten)?
- Op welke manier zijn en worden gemeenten en maatschappelijke organisaties betrokken bij de uitvoering van het project? Zijn hierin verschillen te ontdekken binnen de projecten van de G4.
- Hoe verloopt de coördinatie van het project door de projectbureau naar de wijken?
- In welke mate is er sprake van een doelmatige uitvoering van de regeling? S.v.p. in de onderzoeksopzet deze vragen over de doelmatige uitvoering te specificeren in termen van doelgroep, activiteiten, financiële middelen etc., met een nadere specificatie op peildatum 31 mei 2017.
- In hoeverre biedt de voortgang en resultaten tot nu toe in voldoende mate vertrouwen dat de uiteindelijke doelstellingen binnen het project het gehaald gaat worden?
- Welke activiteiten springen er wat betreft resultaten en doelmatigheid in positieve of negatieve zin boven uit en wat zijn daarvan de oorzaken?
- Wat is de bijdrage van het project aan de gestelde doelen in het OP?
- In hoeverre wordt de juiste doelgroep bediend?
- Wat is de toegevoegde waarde van het EFMB in het verminderen van sociale uitsluiting onder de doelgroep? In welke mate draagt de inzet van EFMB-middelen bij aan een vermindering in het gevoel van sociale uitsluiting bij de doelgroep?
 - Zijn er onbedoelde neveneffecten opgetreden? Waren die positief of negatief?

Op welke manier draagt het EFMB bij aan het behalen van de horizontale doelstellingen “Gelijke kansen” en de Europese 2020-doelstellingen?

*deelvragen alleen van toepassing voor de mid-term evaluatie

3.4 Beschikbaarheid van data

De gebruikte data ten behoeve van de evaluatieonderzoeken blijven na afloop van het betreffende onderzoek beschikbaar voor onder meer audit- en evaluatiedoeleinden. Het Agentschap SZW

garandeert dat alle verzamelde data waarover in de monitoring en evaluatieonderzoeken wordt gerapporteerd, beschikbaar zijn in databases.

In het evaluatieonderzoek wordt op verschillende manieren gebruik gemaakt van data:

- *Administratieve data van het Agentschap SZW*
Het Agentschap SZW verzamelt gegevens in het systeem DIANE en het financiële systeem van het Agentschap over de aanvrager, (de voortgang van) het project en de BSN-nummers van individuele deelnemers.
- *CBS-data*
Het CBS verzamelt gedurende de gehele programmaperiode een deel van de indicatoren. Hiervoor maakt het CBS gebruik van het Stelsel van Sociaal Statistische bestanden. Het CBS rapporteert over de data in de vorm van bestanden en (openbare) rapportages. De beschikbaarheid van de data wordt contractueel vastgelegd met het CBS.
- *Data verzameld door de aanvrager(s)*
De uitvoering van het EFMB is belegd bij één aanvrager. Het project van deze aanvrager voorziet in de monitoring van de uitvoering van het programma. In nauwe afstemming met het Agentschap SZW verzamelt de aanvrager de benodigde data en legt deze vast in een digitaal systeem.
- *Data verzameld door externe evaluatoren*
Door de (externe) evaluatoren wordt ten behoeve van de diverse evaluatieonderzoeken data verzameld bij bedrijven en overheidsinstanties. In elk contract met een externe evaluator worden afspraken gemaakt dat data beschikbaar gesteld moet worden aan de opdrachtgever conform de vigerende Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten (ARVODI). Ook dient de evaluator de data conform de richtlijnen van de Rijksoverheid gedurende de in het contract vastgestelde periode te bewaren.